תורה אור

אלמא איסור מוקדשין קדים? אע"ג דאיסור מוקדשין קדים אתי איסור גיד חייל עלייהו *שכן איסורו נוהג בבני נח, מאן שמעת ליה האי סברא, ר' יהודה, והא מתניתין דלא כרבי יהודה דקתני נוהג בבהמה ובחיה בירך של ימין ובירך של שמאל? האי תנא סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא, איבעית אימא, אמר רבי יהודה שמעת ליה לרבי יהודה בטמאה דאיסור לאו, קדשים דאיסור כרת מי שמעת ליה? אלא הכא במבכרת עסקינן דברחם קדוש ואי בעית אימא *ולדות קדשים בהוייתן הן קדושים. אמר רבי חייא בר יוסף לא שנו אלא קדשים הנאכלין אבל קדשים שאינן נאכלין אין איסור גיד נוהג בהן ורבי יוחנן אמר *אחד קדשים הנאכלין ואחד קדשים שאין נאכלין איסור גיד נוהג בהן אמר רב פפא ולא פליגי כאן להלקותו כאן להעלותו איכא דאמרי אמר רב פפא ולא פליגי כאן לחלצו וכאן להעלותו רב נחמן בר יצחק אמר להעלותו פליגי *דתניא והקטיר הכהן את הכל המזבחה לרבות העצמות והגידין והקרנים והטלפים, יכול אפילו פרשו? ת"ל ועשית עולותיך הבשר והדם אי בשר ודם יכול יחלוץ גידים ועצמות ויעלה בשר לגבי מזבח? ת"ל והקטיר הכהן את הכל המזבחה הא כיצד מחוברין יעלו, פרשו, אפילו בראשו של מזבח, ירדו *ומאן תנא דשמעת ליה דאמר פרשו ירדו? רבי היא דתניא והקטיר הכהן את הכל לרבות העצמות והגידים והקרנים והטלפים ואפילו פרשו והא מה אני מקיים ועשית עולותיך הבשר והדם בפוקעין, הא כיצד, עיכולי בשר אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי גידים ועצמות רבי אומר כתוב אחד אומר והקטיר הכהן את הכל ריבה, וכתוב אחד אומר ועשית עולותיך הבשר והדם מיעט, הא כיצד? מחוברין יעלו, פרשו, אפילו בראשו של מזבח, ירדו ורבנן מחוברין לא איצטריך קרא לרבויי, מידי דהוה אראשה של עולה, כי איצטריך קרא לפרשו, ורבי מחוברין דהיתירא לא

רש"י

אלמא איסור מוקדשין קדים. דמשעה שנולד הוא קדוש ועדיין לא נולד הגיד דהא חזינן דיצירת עובר קודמת ליצירת גיד : ומשנינן אע"ג דאיסור מוקדשים קדים אתי איסור גיד וחייל. הואיל ואיסור חמור הוא שנוהג בבני נח כדקתני מתניתין (לקמן דף ק.) והלא לבני נח נאסר גיד הנשה : ופרכינן מאן שמעת ליה הא סברא. דנוהג בבני נח רבי יהודה בשילהי מתני' (שם) : והאי תנא דרישא דמתניתין דלא כרבי יהודה. דקתני בירך של ימין ושל שמאל ואילו רבי יהודה שמעינן ליה לקמן דאמר אינו נוהג אלא באחד : סבר לה כוותיה בחדא. דנוהג בבני נח : ופליג עליה בחדא. דנוהג בשתי ירכות: איסור דשמעת ליה לר' יהודה. דאמר דמשום חומריה דגיד דנוהג בבני נח חייל נמי אאיסור אחרינא : בטמאה. שמעת ליה דאתי איסור גיד וחייל אאיסור טמאה דאע"ג דאיסור טמאה ממעי אמה ואיסור גיד אינו עד *שיולד דהא רבי יהודה "אין נוהג בשליל" קאמר במתניתין אפילו הכי חייל גיד אטמאה משום דאיסור טמאה לאו בעלמא הוא ואיסור גיד חמור שכן נוהג בבני נח : קדשים דאיסור כרת. שעל ידי קדשים בא לידי כרת כגון אכלו בטומאה או פגול ונותר : מי שמעת ליה. דחייל גיד עלייהו : אלא הכא במבכרת עסקינן. דלא איקרי קדוש ולד אלא ברחם ביציאתו ואשמעינן תנא דידן דאע"ג דאין גיד נוהג בשאר מוקדשים דהא איסור מוקדשים קדים כדאמרת דיצירת עובר קודמת ותו לא אתי איסור גיד וחייל אפילו הכי יש מוקדשים שהגיד נוהג בהן כגון בכור ממה נפשך אי נוהג בשליל איסור גיד קודם ותו לא פקע ואי אין נוהג בשליל תרוייהו בהדי הדדי אתו : ואיבעית אימא ולדות קדשים. ואשמועינן תנא דידן דלא קדשי במעי אמן אלא בהוייתן ביציאתן הילכך איסור גיד נוהג בכולן משום דאיהו קדים *דנוהג בשליל ותו לא פקע דלא תימא במעי אמן קדושים ואיסור מוקדשין קדים כדאמרן בנפל שלא נתקשרו אבריו בגידין ותו לא אתי איסור גיד וחייל להכי נקט בהוייתן משום לישנא דקרא דילפינן מיניה קדושת ולדות קדשים בפ"ב דבכורות (דף יז:) רק קדשיך אלו תמורות אשר יהיו לך אלו הוולדות : הנאכלים. חטאת ואשם ושלמים : שאין נאכלין. עולה : להלקותו. לקי אם אכלו : להעלותו למזבח אין איסור גיד נוהג כדאמרינן לקמן דלא כתיב ולא יאכל המזבח : לישנא אחרינא כאן לחלצו כאן להעלותו. מאן דאמר אין נוהג בעולה לחלצו קאמר שאינו מצוה לחלצו מן הירך ומאן דאמר נוהג, להעלותו קאמר דאסור להעלותו בפני עצמו אם פירש מן הירך : רב נחמן בר יצחק אמר לחלצו פליגי. דמ"ד נוהג קסבר מצוה לחלצו ולישנא קמא להעלותו פליגי מ"ד נוהג קסבר להעלותו נמי אסור עם הירך כדפליגי רבי ורבנן לקמן דלרבי שרי כדמוקי לקמן אליבא דרבי כי איצטריך קרא, למשרי גיד הנשה במחובר, ולרבנן אסור דבעינן מן המותר לישראל : הכל. רבויא הוא : אפילו פרשו. מן הבשר הנך גידין בגידין המותרין קאמר דומיא דעצמות : ומאן שמעת ליה כו'. כלומר והך מתניתי' לאו דברי הכל היא אלא רבי היא ופליגי רבנן עליה וכדתניא כו' ומפלוגתייהו שמעינן דלרבי גיד הנשה מותר ולרבנן אסור כדמפרש ואזיל : ומה אני מקיים הבשר והדם. ולא גידין : בפוקעין. מעל האור אשקל"ש : מידי דהוי אראשה של עולה. דצריך שיקריבנו שלם כדכתיב (ויקרא א) ואת הראש והרי עצמות הרבה יש :

ממשקה

תוספות

אלמא איסור מוקדשין קדים. אומר ר"ת משום דמתחלה הכל הוא בשר והבשר עצמו מתקשה אחרי כן ומתלבן ונעשה גיד א] ובקונטרס פי' לקמן דמתחלה כשהגיד עצר אינו על הכף ולא חייל עד שיבא ויתקשה על הכף ואע"ג דהשתא ר"ל דאין איסור גיד חל על איסור מוקדשים על איסור אבר מן החי דלא חמיר כמוקדשים חייל ועוד דאי אפשר לאיסור גיד להיות בענין אחר ועוד דאין איסור אבר מן החי חל עד שיולד דאמר בסוף פרקין (לקמן דף קג.) כגון שנטרפה עם יציאת רובה דאיסור טרפה ואיסור אבר מן החי חייל בהדי הדדי :

והא מתניתין דלא כרבי יהודה דקתני נוהג בשל ימין כו'. ה"מ למימר מדקתני נוהג בשליל ופליג ר' יהודה אלא רישא דמלתא נקט :

קדשים דאיסור כרת מי שמעת ליה. משמע דאפילו בשלמים ולאחר זריקה דשרי אף לזרים בעי למימר דלא חייל כלל איסור גיד ושרי באכילה אע"ג דלאחר זריקה פקע איסור קדשים מדלא אשכחן דחייל אלא במבכרת ותימה כיון דהשתא ליכא איסור קדשים אע"ג דיכול לבא לידי איסור כרת כגון אם אוכלו בטומאת הגוף אמאי לא יחול איסור גיד דאין כאן איסור חל על איסור כדאמר בפרק ארבעה אחין (יבמות דף לג.) דאחות אשה מתלא תלי וקאי כו' וי"ל כיון דמחיים לא חייל איסור גיד דאיכא איסור מוקדשין דיכול לבא לידי כרת על ידי פיגול ונותר וטמא תו לא חייל איסור גיד לאחר שחיטה וזריקה דבעינן שיחול מחיים איסור גיד דומיא דיעקב שנגע בו גידו מחיים וא"ת ונימא מגו דאיתוסף איסור גיד לבני נח איתוסף נמי לישראל וי"ל דהא דנאסר לבני נח היינו דוקא לבני יעקב דקודם מתן תורה איקרו בני נח ואפילו נאסר מתחלה לכל אומות העולם הא אמר בפ' ארבע מיתות (סנהדרין דף נט.) כל מצוה שנאמרה לבני נח ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח וא"כ לאחר מתן תורה שרו לכולהו לבר מישראל וא"ת ונימא מיגו דאיתוסף איסור גיד לגבוה דאסור להעלותו איתוסף נמי להדיוט איסור אכילה וי"ל דאיכא למאן דאמר בסמוך מחוברין יעלו :

הכא במבכרת עסקינן דברחם קדוש. ובהדי הדדי קאתו וקמ"ל דלא מבטל איסור קדשים החמור איסור גיד הקל מלחול עמו וא"ת והא איסור גיד לרבי יוחנן קדים דאמר (לעיל דף עה.) תלש חלב מבן תשעה חי דחלבו כחלב בהמה והדר אתא איסור מוקדשין דחמיר וחייל עליה וא"כ לרבי יוחנן מוקדשין נוהגין בגיד מבעי ליה ונראה דלר' יוחנן לא חייל איסור גיד ואיסור חלב עד שיצא לחוץ ממעי אמו לאויר העולם וכן משמע דבסוף פירקין (לקמן דף קג.) קאמר רבי יוחנן גופיה כשנטרפה עם יציאת רובה דאיסור אבר ואיסור חלב ואיסור טרפה בהדי הדדי קאתו אלמא דליכא איסור חל במעי אמו :

פרשו ירדו רבי היא דתניא כו'. תימה אמאי מייתי הך ברייתא קמייתא ונראה דאי לאו ברייתא קמייתא הו"א דרבנן סברי שיש לרבות כל מה שבכלל לרבות ואפילו פרשו דאיסורא ולית לן למעוטי אלא פוקעים גרידא שהוא סוף העלאה ורבי סבר דריבויא ומיעוטא אית לן לאוקומי בתחלת העלאה ולא נמעט כמו כן אלא דבר אחד דהיינו פרשו דאיסורא אבל מחוברים דאיסורא ופרשו דהיתירא יעלו ולהכי מייתי ברייתא קמייתא דגידים דהיתירא נמי כשפרשו ירדו דומיא דעצמות דהיתירא ועל כרחך רבי היא אלמא לא מרבי רבי כל מה שיכול להרבות דהא אוקי נמי מיעוט בפרשו דהיתירא והכי נמי לרבנן לא מרבי כל מה שיכולין להרבות אלא ממעטין דאיסורא אפילו במחוברין :

של

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פ"ח מהלכות מאכלות אסורות הל' לב:

ח ב מיי' פ"ג מהלכות פסולי המוקדשין הל' טז ופ"ד מהלכות מעשה קרבנות הלכה ב סמג עשין קפ :

ט ג מיי' פ"ו מהלכות מעשה הקרבנות הל' ...

[לקמן ק: קג.]

זבחים לא. קיד. מנחות צג. כריתות כג: תמורה יט. כה. נדה מא.]

זבחים פה:

[ג"ש שם פו. ופ"ב]

נושא
דעות שונות מתי
יש איסור גיד הנשה
בקדשים
• באכילתה
• בהעלתה

מהלך

ר' פפא ור"נ בר יצחק
חולקים באם יש מח'
בין ר' חייא בר יוסף
ור' יוחנן לזה

נושא (המשך)
הסברו של ר"נ בר יצחק
ר' חייא בר יוסף ור' יוחנן
חולקים כבפלוגת' רבי ורבנן
אם מעלים למזבח ירך
של עולה עם גיד הנשה
בתוכו

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה אלמא וכו' ובקונטרס פי' לקמן. נ"ב עיין רא"ם יוסף לקמן דף צ"ז ע"ב בד"ה והא דהתוס' לעיל דף ו' וכו' כתב שם דלא ידע היכא מקום פרש"י הזה ועיי"ש דף ק"ב עמוד ד' :

◆

רבינו גרשום

דאע"ג דאיסור מוקדשין קדים אתי איסור גיד וחייל שכן איסורו נוהג בבני נח : ופליג עליה בחדא דהוא סבר אינו נוהג אלא בירך של ימין ותנא דידן סבר בין בימין בין בשמאל : איסור דשמעת ליה לר' יהודה בטמאה כו'. כלומר דהוא אמר במתני' איסור גיד נוהג בטמאה דאיסור גיד חל על איסור טומאה דאיסור לאו. כלומר טומאה איסור לאו הוא ואיסור קל הוא לפי' איסור גיד חל עליו. בקדשים דאיסור כרת מי שמעת ליה דאיסור גיד חל על איסור קדשים דחמור : אלא הכא במ"ע במבכרת. כלומר דאינו קדוש אלא בצאתו מן הרחם דבצאתו מן הרחם יש עליו גיד ובהדדי קאתיין: ואיבעית אימא לעולם בולדות קדשים. כלומר ואי פרכת והא לא אתי איסור גיד וחייל אאיסור קדשים קסבר ולדות קדשים בהוייתן [הן] קדושים ולא במעי אמן אלא בשעת הווייתו לעולם שהוא בשעת לידתו הגיד וקדושה בהדי הדדי קאתו : לא שנו אלא קדשים הנאכלין דגיד הנשה נוהג בהן אבל קדשים שאין נאכלין כגון עולה אין גיד הנשה נוהג בהן : כאן להלקות כו'. כלומר מה דאמרי' אין גיד הנשה נוהג בהן להלקותו מי שאוכלו דכיון שאין ראוי לאכילה אין חייב מלקות אבל איסורא עבד אבל להעלותו ע"ג המזבח להקטירו גיד הנשה נוהג בהן דאין מקטירין אותו : רב נחמן בר יצחק אמר להעלותו פליגי. כלומר אפי' להעלותו פליגי דמאן דאמר אין גיד הנשה נוהג בהן מעלין אותו להקטיר : יכול אפי' פירשו. כלומר יכול אפי' נפלו מן הבשר : ת"ל ועשית עולותיך הבשר והדם. כלומר הבשר אין אבל גידים ועצמות לא : הא מה אני מקיים ועשית עולותיך וגו' בפוקעין. כלומר לאברים ופדרים שנתעכלו מע"ג המזבח דאותן אתה מחזיר אבל עיכולי גידים ועצמות אי אתה מחזיר :

כי